

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2016

MAGISTER I ÖVERSÄTTNING

DEL 2: ANALYS

Översättarens röst i fotnoten

Pragmatiska tillägg vid översättning av
kulturspecifik argumentativ text

Författare:

Evilin Ling

Handledare:

Ingela Johansson, spanska

Henrik Rahm, svenska

Sammandrag

Denna magisteruppsats grundar sig på en översättning av första kapitlet ur

Mitomanías argentinas – cómo hablamos de nosotros mismos av Alejandro Grimson.

Uppsatsen inleds med en presentation och analys av källtexten med utgångspunkt i

Hellspong och Ledins textanalysmodell från *Vägar genom texten* (1997). Sedan följer

ett avsnitt om överväganden inför översättningen som baseras på Rune Ingos *Konsten*

att översätta (2007) och Lita Lundqvists *Oversættelse* (2007). Slutligen följer en

fördjupning som rör översättningsproblem vid kulturspecifik och argumentativ text.

Problemen rör vad som behöver förklaras för att texten ska fungera i en ny kontext

och hur det kan göras. Resultatet visar att textens författarnärvaro motiverar bruket av

fotnoter för förklarande tillägg.

Nyckelord

Alejandro Grimson, *Mitomanías argentinas*, pragmatiska kompletteringar, fotnoter, kulturspecifik text, funktionell strategi.

Engelsk titel

The translator's voice in the footnote – pragmatic explicitations for translating culture specific and argumentative text

Innehåll

1. Inledning	4
2. Källtextanalys	4
2.1. Kontext	5
2.2. Innehåll	6
2.3. Textens argumentation	8
2.4. Textens lättsamma och humoristiska stil	10
3. Överväganden inför översättningen	12
4. Fördjupning	15
4.1. Fotnoters vara eller icke	15
4.2. Pragmatiska kompletteringar	16
4.3. Pragmatiska förtydliganden	20
4.4. Fotnoter med imitativ funktion	22
5. Sammanfattning	24
Källförteckning	25

1. Inledning

Denna uppsats utgör den andra delen av det avslutande magisterarbetet på Lunds Universitets översättarprogram. Den första delen är en översättning av första kapitlet av antropologen Alejandro Grimsons *Mitomanías argentinas – cómo hablamos de nosotros mismos* (2012, Buenos Aires). Min svenska titelöversättning är *Argentinsk mytomani – hur vi talar om oss själva*. Första kapitlet heter ”Mitos patrioter” (”Patriotiska myter”) och handlar om Argentinas självbild som nation och mytbildningar eller generaliseringar som hör ihop med denna.

De översättningsproblem jag fokuserar på har att göra med att källtexten är väldigt kulturspecifik, och det gör att mycket extrainformation måste infogas i översättningen. Problemen har handlat dels om att avgöra vad som behöver förklaras för en svensk målgrupp och dels om på vilka sätt det kan göras. Det vill säga att det är semantiska problem uppsatsen fokuserar på. Syftet med denna uppsats är att redogöra för de lösningar jag har valt. I flera fall har jag valt förklarande fotnoter som lösning. Målet med uppsatsen är att undersöka hur källtexten kan översättas så att den fungerar i en ny kontext men samtidigt bevarar källtextens perspektiv.

Uppsatsens första del är en källtextanalys som bygger på Hellspong & Ledins modell, där några av källtextens viktigaste drag tas upp. Efter analysen följer en kortare del om överväganden inför översättningen, som utgår från Ingos *Konsten att översätta* och Lita Lundquists *Oversættelse*. Därefter följer en fördjupning där utvalda översättningsproblem diskuteras genom en komparativ analys av källtexten och måltexten, samt en genomgång av fotnoterna.

Alla exempel från källtexten återfinns i uppsatsen tillsammans med min svenska översättning – källtexten står i vänsterspalt och min översättning i högerspalt.

2. Källtextanalys

Källtextanalysen baseras på Hellspong & Ledins textanalysmodell från *Vägar genom texten* och fokuserar på textens kulturkontext, textens argumentation (främst genom

värdeord) samt textens stil. Analysen fokuserar på källtexten, men innehåller även exempel från andra delar av boken, som t.ex. inledningen.

2.1 Kontext

Källtexten är första kapitlet ur den facklitterära populärvetenskapliga boken *Mitomanías argentinas – cómo hablamos de nosotros mismos* (Argentinsk mytomani – hur vi pratar om oss själva) av den argentinske antropologen Alejandro Grimson. Grimson har forskat om bland annat migrationsprocesser, sociala rörelser och interkulturalitet och undervisat på flera olika universitet både i Argentina och i andra länder. Han har också forskat på Argentinas forskningsinstitut CONICET (*Consejo Nacional de Investigaciones Científicas y Técnicas*) och varit dekan för *Instituto de Altos Estudios Sociales* på *Universidad Nacional de San Martín*. 2012 fick han priset *Premio Iberoamericano Book Award* av LASA (*Latin American Studies Association*) för boken *Los límites de la cultura*. *Mitomanías argentinas* diskuterar såsom titeln avslöjar olika myter som argentinare brukar uttala när de pratar om sig själva. Den har hittills getts ut i sex upplagor. Den statliga TV-kanalen *Encuentro* har även gjort en TV-serie som bygger på boken och som Grimson medverkar i. Den är inte översatt till något annat språk, men en tidigare bok av Grimson finns däremot utgiven på engelska: *On Argentina and the Southern Cone – Neoliberalism and National Imaginations*. *Mitomanías argentinas* är utgiven 2012 av förlaget Siglo Veintiuno som startade i Mexiko 1965 och även finns i Argentina och i Spanien. Förlaget, som riktar in sig på facklitteratur inom humaniora, tvingades att stänga under militärdiktaturen 1976. Det öppnade i Argentina igen 2000. Alla samhällsintresserade argentinare är tänkta mottagare, och texten är överlag begriplig även för läsare utan några större politiska och historiska förkunskaper.

Boken kom till under ”kirchnerismen”, den politiska epok då partiet *Frente para la Victoria* (ett parti med rötter i det peronistiska partiet) satt vid makten, först med Néstor Kirchner som president 2003-2007 och därefter hans fru Cristina Fernández de Kirchner 2007-2015. Kirchnerismen har på olika sätt tagit itu med militärdiktaturen som varade 1976-1983, bl.a. genom att upphäva amnestilagrar (Palmgren 2003) och hålla rättegångar mot militärer som begick brott mot mänskliga rättigheter (Palmgren

2006). Kirchnerismen arbetade också för ökat samarbete inom Latinamerika t.ex. genom att bidra till bildandet av *UNASUR* (Sydamerikanska nationernas union). Argentina stödde under denna period även den multistatliga Tv-kanalen *TeleSur*, och 2009 infördes en lag som syftade till att förhindra mediemonopol (*Ley de Medios*). Följande avsnitt handlar om bokens innehåll, teman och propositioner och förhoppningsvis blir kopplingen till den politiska epoken och kulturkontexten tydligare efter det. Boken kan ses som en del av den riktning samhället tog under kirchnerismen så till vida att Grimson i den förespråkar större samarbete latinamerikanska länder emellan (och följaktligen en större distans till Europa).

2.2. Innehåll

Boken består av 14 kapitel varav det första är det innehållsmässigt bredaste; det heter *Mitos patrioter* och handlar om hur argentinarna ser på sig själva, hur de uppfattas av andra samt hur de ser på sina grannländer. De andra kapitlen tar upp bl.a. rasistiska myter, kulturella myter, myter om relationen mellan huvudstaden och landsbygden, myter om den politiska rörelsen ”peronismen” och myter om fackförbunden – varje kapitel berör varsitt ämne. Kapitlen består av ett antal myter som presenteras med en underrubrik och ett förklarande citat, vilka därefter i korta stycken förklaras och problematiseras. Myterna är diverse generaliseringar som har kommit att ses som sanningar efter att ha upprepats under årtionden. Underrubrikerna i källtexten är *Mitos patrioter* (”Patriotiska myter”), *La Argentina es un país europeo* (”Argentina är ett europeiskt land”), *La unidad nacional se basa en el territorio* (”Den nationella samhörigheten bygger på landsgränserna”), *La Argentina debería tener la extensión del Virreinato del Río de la Plata* (”Argentina borde bestå av hela Vicekungadömet Río de la Plata”), *Bolivia y Paraguay son países de indios* (”Bolivia och Paraguay är indianländer”), *Brasil, país de negros, playas y carnaval* (”Brasilien: ett land med svarta människor, vackra stränder och karneval”), *Uruguay es una provincia argentina* (”Uruguay är en argentinsk provins”), *Allá, en América Latina...* (”Därborta, i Latinamerika...”), *La hermandad latinoamericana* (”Det latinamerikanska broderskapet”), *América Latina es Macondo* (”Latinamerika är

Macondo”), ¡*Vamos ganando!* (”Vi går segern till mötes!”), och *La argentinidad al palo* (”Maxad argentinskhet”).

Bokens inledning börjar med två direkta frågor till läsaren, angående huruvida denne har fått chansen att åka utomlands och lära känna människor från andra länder. Efter frågorna berättar Grimson om sina erfarenheter av detta och att det överraskade honom att finna att andra nationaliteter inte talar så illa om sitt eget land som argentinarna gör. Han skriver också att föraktet ibland byts ut mot arrogans, men att alla nyanser däremellan saknas.

I inledningen skriver Grimson (2012:21) följande om myterna:

... en nuestra cultura se considera de buena educación no confrontar directamente con un mito. Y quienes eventualmente estarían dispuestos a poner en riesgo su buena educación, posiblemente consideren inútil hacerlo en la cabina de un taxi, en la fila de un banco, en un vagón repleto o en la sobremesa del domingo.

[...] i vår kultur anses det oartigt att konfrontera någon som uttalar en myt. Och de som eventuellt skulle vara beredda att riskera sitt anseende kanske ändå bedömer det meningslöst att göra det i taxibilen, i bankkön, på bussen i rusningstrafiken eller under söndagsmiddagen.

Det är intressant att generaliserande och värdeladdade uttalanden enligt Grimson är accepterade – men däremot inte att ifrågasätta dem. I Sverige är förhållandet snarast det omvända.

På baksidestexten står följande två meningar – den första i början och den andra sist – som jag tycker fångar bokens tema respektive proposition:

En *Mitomanías Argentinas* Alejandro Grimson se atreve a un original ejercicio de introspección: ofrece una lista abierta de mitos y los revisa uno por uno para hacerlos ”caer”, para que mestren lo que tienen de vulnerable, de falso, de argumento insostenible, de repetición machacona. ... Grimson nos convence de que tener una mirada más compleja y cabal de nosotros mismos es un primer paso para construir una sociedad mejor.

I *Mitomanías argentinas* vågar sig Alejandro Grimson på en originell övning i introspektion. Han ställer samman en lista över myter och synar dem en i taget för att låta dem ”falla”; för att få syn på deras svagheter, deras falskhet, deras ohållbara argument, deras tjatiga repetition. [...] Grimson övertygar oss om att ett första steg till att bygga ett bättre samhälle är att ha en mer komplex och korrekt bild av oss själva.

Grimson vill alltså uppmuntra argentinarna att börja ifrågasätta myterna. Han har jämfört fenomenet att mentalt stanna i myterna med att sitta fången i en bur (Demarchi 2013). Han efterfrågar nyanser i den nationella självbilden och i samhällsdebatten, i första hand för att bygga ett bättre samhälle men även för att

förbättra relationerna till grannländerna. Grimson (2012:16) skriver även i inledningen: ”Este libro busca poner en evidencia que no podemos aspirar a un futuro más igualitario y democrático sin comprender antes quiénes somos” (”I denna bok försöker jag påvisa att vi inte kan sträva efter en mer jämlik och demokratisk framtid utan att först förstå vilka vi är”).

2.3. Textens argumentation

För att kunna få sina läsare att ifrågasätta myterna gäller det för Grimson att först få dem att omvärdera dessa gamla vedertagna sanningar till myter. Han skriver, som tidigare nämnts, att man möter dessa påståenden i alla möjliga vardagliga sammanhang – i möten med såväl bekanta som med främlingar. Titeln, Argentinsk mytomani, är i sig en del av argumentationen då Grimson genom den faktiskt ger landet en sjukdomsdiagnos.

Källtexten innehåller också många värdeord, vilket är typiskt för argumenterande texter. Jag kommer att gå igenom några utvalda värdeord som jag ser som viktiga för några olika avsnitt. Ordet *soberbia*, som jag i min översättning har översatt till arrogans, är ett viktigt nyckelord som förekommer framförallt i första och sista avsnittet (7 respektive 5 gånger). Redan första meningen i första avsnittet lyder:

Famosos globalmente por nuestra
soberbia...

Vi argentinare är kända över hela världen
för vår arrogans. (R. 3-4.)

Genom att formulera meningen på det här sättet lämnas inget utrymme för läsaren att ifrågasätta argentinarnas arrogans – den är underförstådd. Om man som läsare vill fortsätta läsningen tvingas man acceptera den premissen. Som Hellspong & Ledin uttrycker sig om samspelet mellan sändare och mottagare (1997: 169-170): ”Tycker den ena t.ex. demonstrativt bra eller dåligt om något, så får det i regel en föreskrivande funktion för den andra, som måste acceptera attityden om kommunikationen ska kunna fortgå ostört.”

Ett annat nyckelfragment i syfte att argumentera för att argentinare uppfattas negativt av andra är följande, som inleds med en understrykning:

Pero es importante registrar que somos burlados y a veces detestados por nuestra pedantería...

Med det är viktigt att notera att folk både driver med oss och ibland avskyr oss för vår besserwisserattityd... (R. 9-12.)

Det andra avsnittet, ”Argentina är ett europeiskt land”, innehåller flera olika kombinationer av orden ideal och Europa och används i lite olika syften under avsnittet. Det första syftet är att få mottagaren att acceptera den argentinska självbilden om att vara ett europeiskt land som en myt. Det andra syftet är att ifrågasätta tanken på Europa som ideal. Det tredje syftet handlar om att synliggöra vilka problem myten skapar.

... la Argentina fue considerada una país extraordinario, y eso se identificó con Europa.

... började Argentina se sig som ett extraordinärt land och genom den bilden identifierade sig Argentina med Europa. (R. 154-157.)

¿En qué lugar de Europa, del pasado o del presente, existe esa Europa idealizada?

I vilken del av Europa, i nutid eller förfluten tid, finns detta idealiserade Europa? (R. 178-180.)

Salir del mito de que somos un país europeo (o lamentarse porque no lo somos, que es casi lo mismo) es una condición necesaria para, al mismo tiempo, pensar desde otra perspectiva nuestro lugar en el mundo.

Att lämna myten att vi är ett europeiskt land (eller beklaga att vi inte längre är det, vilket är nästan samma sak) är ett nödvändigt villkor för att vi ska kunna se vår plats i världen ur ett nytt perspektiv. (R. 224-229.)

Avsnittet som heter ”Bolivia och Paraguay är indianländer” handlar om hur dessa länder har framställts i kontrast till Argentina för att förstärka bilden av Argentina som europeiskt. Det innehåller ordet *indio* (”indian”) tre gånger inklusive rubriken. En nyckelmening i avsnittet innehåller värdeorden *emblanquecer*, *indigenizar* och *ennegrecer*. *Emblanquecer* och *ennegrecer* betyder ”göra/bli vit” respektive svart och de orden finns på *rae.es* (*Real Academia Española*, motsvarande SAOL), eftersom de har andra betydelser än den aktuella i källtexten. *Indigenizar* finns däremot inte på *rae.es*.

Para emblanquecerse imaginariamente, necesitaba indigenizar o ennegrecer a quienes estaban del otro lado de la frontera...

För att framställa landet som mer vitt och europeiskt behövde man framställa grannländernas befolkning som mörkare och med större procent urinvånare. (R. 428-432.)

Atraso ("underutveckling") används på liknande kontrasterande sätt. Grimson påpekar att det inte finns några stora etniska och kulturella skillnader vid landsgränserna till Bolivia och Paraguay och att många viktiga historiska händelser som förklarar ländernas olika aktuella situationer "glöms bort". Han argumenterar alltså för att myten dels osynliggör stora delar av Argentinas befolkning och dels distanserar Argentina från sina grannländer.

Avsnittet om Brasilien har vissa likheter med avsnittet om Bolivia och Paraguay. Här används orden *negro* ("svart") och *mulato* ("mulatt") på samma sätt som *indio*. För att uppmärksamma att Argentina ser Brasilien som "svartare" än det är för att kontrastera grannlandet mot den egna nationen och för att därefter visa på varför det inte stämmer, eller är en förenklad och skadlig bild, och vilka problem den för med sig. Grimson skriver också att argentinarna samtidigt har en överdrivet positiv bild av Brasilien:

Pero, como país propenso a las dicotomías, conviven en nosotros dos imágenes opuestas de Brasil. Por una parte, el país atrasado y la exclusión; por otra, la potencia industrial e internacional en que logró convertirse a partir de sus políticas de Estado.

Eftersom vi gärna hänger oss åt dikotomier omhuldar vi två motsatta bilder av Brasilien. Å ena sidan, det underutvecklade och ojämlika landet; å andra sidan, den industrialiserade och globala stormakten som det har lyckats bli genom offentlig politik. (R. 579-585.)

Problemet med det, menar Grimson, är dels att Argentina inte kan göra anspråk på att ha samma makt som ett land med fyra gånger så stor befolkning och dels att även en överdrivet positiv bild är förenklad och osynliggör problem (han anger att arkiven från militärdiktaturen hölls stängda ända till 2011 i Brasilien som exempel på ett sådant problem).

2.4. Textens lättsamma och humoristiska stil

Bokens stil präglas av en "argentinsk jargong" som är humoristisk och ironisk. Grimson vill, utöver att väcka debatt och bidra till samhällsförändringar, även roa sina läsare (Grimson 2012:17). Stilen märks t.ex. genom informella uttryck, som när Argentinas geografiska form liknas vid en utsträckt biff. Ett annat exempel är uttrycket "estamos condenados al éxito" ("vi är dömda till framgång"), vilket står i

kursiv i källtexten. När man läser den svenska meningen tänker man kanske att meningen saknar kongruens. I Argentina är det ett känt citat (Neilson 2016) som uttalats av bl.a. expresidenten Eduardo Duhalde (förmodligen utan ironisk intention) och före honom av den brasilianske sociologen Helio Jaguaribe (förmodligen med ironisk intention). På baksidetexten citeras en känd argentinsk poplåt, *La argentinidad al palo*, som får gestalta den onyanserade uppfattningen av Argentina som Grimson vill att argentinarna ska lämna bakom sig:

La calle más larga, el río más ancho, las minas más lindas del mundo... Que el Che, Gardel y Maradona son los number one, y argentinos ¡gracias a Dios! También Videla y el Mundial 78 ... Del éxtasis a la agonía oscila nuestro historial. Podemos ser lo mejor, o también lo peor, con la misma facilidad.

Den längsta gatan, den bredaste floden, de snyggaste tjejerna... Che, Gardel och Maradona är number one och argentinare, tack Gode Gud! Sedan har vi även Videla och VM -78 [...] Mellan extas och ångest pendlar vår historia. Vi kan vara de bästa såväl som de sämsta, med samma lätthet.

Det direkta tilltalet, som genom att det sker i tredje person singular, *Usted*, skapar en närhet till läsaren som samtidigt är respektfull. Ett text-vi som syftar på ”vi argentinare” är också frekvent förekommande. Författaren är också närvarande, dels genom mentala processer t.ex. på rad 253: *Me atrevería a...* (”Jag skulle våga mig på”) och på rad 834: *No deseo responder...* (”Jag vill inte svara...”), och dels genom metatext på rad 1160: *Espero que vaya quedando claro a lo largo del libro* (”Jag hoppas att det blir tydligt under läsningen...”). Passivkonstruktioner utan utsatt agent förekommer i de delar av texten som behandlar historiska förklaringar till myternas uppkomst. Båda exempelmeningarna nedan saknar utsatt agent i källtexten, medan den första meningen i måltexten har agent. Det beror på att en nominalfras i KT har blivit verbfras i MT för att skapa god svenska.

La inmigración debía llegar, de acuerdo con este proyecto, desde los países más desarrollados de Europa. La llegada de inmigrantes de zonas pobres de España e Italia comenzó a generar frustración, por no mencionar que acrecentó los niveles de conflictividad social y política.

Invandrarna skulle i enlighet med detta projekt gärna komma från de mest utvecklade länderna i Europa. När invandrare kom från fattiga delar av Spanien och Italien skapade det frustration, för att inte nämna att de sociala och politiska konflikterna ökade.
(R. 121-127.)

I dessa delar av texten är det fördelaktigt att undvika en närvarande agent, dels eftersom agenten kan tänkas vara hela samhället i stort, dels för att undvika att lägga ansvaret för den negativa utvecklingen på enskilda personer.

I inledningen finns en uppmaning till läsaren att fylla på med egna exempel på myter (med en hemsidaadress vars hemsida inte längre finns), vilket ger en ytterligare dimension av interaktion med läsaren. Referat till annan litteratur är utskrivet direkt i brödtexten med namn och boktitel, istället för genom t.ex. slutnoter, vilket även det bidrar till att göra texten lättillgänglig. Även den korta styckesindelningen gör boken läsvänlig. Rent språkligt är fundamentlängden ofta kort och meningslängden varierad. Delar av texten upplevs talspråklig, som om den skulle vara menad för ett tal, och texten visade sig fungera väl i den serie av TV-program som kom till med boken som underlag. I programmen återger Grimson delar från boken i ungefär motsvarande stil. Journalisten Rogelio Demarchi (2013) beskriver i tidningen *La Voz* Grimsons stil på följande sätt: "... la escritura de Grimson –clara, precisa, con un lenguaje llano y sin las habituales referencias bibliográficas y notas al pie del mundo académico–..." ("... Grimsons stil – klar, precis, med ett okonstlat språk och utan de bibliografireferenser eller fotnoter som annars är typiska för den akademiska världen – ...").

Även om språket är relativt lättsamt och texten har humoristiska inslag så rör den abstrakta och komplexa ämnen: analyser av samhället, beskrivningar av attityder i samhället och diskussioner kring samhällsutveckling. På grund av textens ämnen är den informationstät och vissa meningar har också en komplex syntax. Texten är därför bedrägligt lättsam: genom att författaren har använt olika strategier för att lätta upp den får läsaren ett första intryck av ett för genren enkelt språk.

Vissa stycken av texten har en typiskt beskrivande utformning, men boken i sin helhet är främst argumenterande. Man skulle kunna beskriva den som en självhjälpbok på samhällsnivå.

3. Överväganden inför översättningen

Eftersom källtexten handlar om det argentinska samhället refererar den till många såväl historiska som aktuella händelser som inte behöver förklaras i sin ursprungliga kontext, men som en svensk läsare inte kan förväntas känna till. Därför använder jag mig av vad Lita Lundquist i *Oversættelse. Problemer og strategier, set i*

tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv kallar en överordnad funktionell strategi (2007:36-37):

Ved en funktionel oversættelse forstås en oversættelse, der sikrer at den oversatte tekst opfylder den samme, eller en anden, funktion i den nye kontekst. Funktionen skal ses i forhold til den nye modtagergruppe og denne bestemmer derfor udformningen af oversættelsen, bestemmer hvor meget der skal forklares, og hvor meget der kan blive overladt til den nye modtagers inferenser.

Med *inferenser* menas det som står ”mellan raderna”, alltså det som författaren förutsätter att läsaren förstår genom sin bakgrundskänedom utan att det behöver uttryckas explicit. Enligt Lundquist kan denna bakgrundskänedom vara såväl generell kunskap som specifik kulturell kunskap. I den aktuella källtexten finns många kulturellt specifika begrepp som nämns utan att förklaras, eftersom källspråksmålgruppen har känedom nog att dra de slutsatser som författaren vill förmedla. Lundquist skriver vidare:

Problemet ved oversættelse opstår, fordi modtageren af måltæksten sandsynligvis ikke har den samme baggrundsviden som modtager af originalteksten, i hvert fald ikke når det drejer sig om specifik kulturel viden om f.eks. samfundsforhold og politiske forhold i det samfund originalteksten er produceret i. Oversætteren må her træffe en række valg for hvordan han/hun vil kompensere sprogligt for den nye læsers manglende baggrundsviden, så denne allivel kan drage de rette inferenser, og forstå teksten korrekt.

Jag har alltså på olika sätt fått kompensera för skillnaden i bakgrundskänedom mellan originalmålgruppen och den hypotetiska nya målgruppen. Svårigheterna har i ett första steg bestått i att bedöma vad som behöver förklaras, (och vad som tjänar på att utelämnas) och i ett andra steg på vilket sätt det bäst görs.

Rune Ingo skriver om översättningens fjärde grundläggande aspekt pragmatik (2007:126) att källtexten har kommit till under vissa situationella faktorer. Och att ”när texten översätts och gränsen till ett nytt språk och en ny kultur överskrids inträffar det vanligen förändringar i de situationella faktorerna” och översättarens uppgift blir då att avgöra om förändringarna är så stora att det finns behov att anpassa översättningen efter dem. Anpassning kan i så fall betyda kompletteringar, förkortningar eller bearbetningar. Ingo skiljer mellan explicitgörande och tillägg/kompletteringar (dessa begrepp används av Ingo omväxlande som synonymer). Enligt Ingo handlar explicitgörande om att upprepa något som tidigare nämnts för att påminna läsaren och därmed underlätta läsningen, medan det vid tillägg handlar om rena informationsinskött. Eftersom anpassningarna gäller information (och inte syntax) är det fråga om semantik. När man gör semantiska tillägg är det ofta

pragmatiska skäl som ligger bakom och de handlar t.ex. om att bedöma vad en läsare från den nya målgruppen inte kan förväntas känna till (Ingo 2007:123). Inom översättningsteorin förekommer även termen pragmatisk explicitering (Klaudy 2008) för att beskriva samma sak. Jag håller mig dock i uppsatsen till Ingos termer tillägg/komplettering. Tilläggen kan göras antingen direkt i texten eller genom fotnoter om mer omfattande förklaringar behövs. I avsnitt 4.2. Pragmatiska kompletteringar visas exempel på båda varianterna.

Vidare skriver Ingo att textens funktion alltid är viktig vid översättning. Han särskiljer tre grundfunktioner: informativ, expressiv och imperativ. Den informativa funktionen är objektivt neutral och utgångspunkten ligger i själva informationen. Den expressiva funktionen förmedlar inte bara information utan även känslor och är därmed subjektiv till sin karaktär. Den imperativa funktionen förmedlar handlingsmönster och försöker påverka mottagaren; till den funktionen hör t.ex. reklamtexter, religiösa texter, bruksanvisningar, läroböcker och propagandaspråk. Källtexten har alla tre funktioner. Den är informativ så till vida att den refererar till faktiska historiska och nutida händelser och för att den innehåller hänvisningar till tidigare forskning och litteratur. Den är imperativ så till vida att ett av författarens syften är att påverka samhällsutvecklingen i Argentina. Den expressiva funktionen är knuten till den imperativa; genom värdeord, mentala processer och ett närvarande författarperspektiv följer texten en argumentativ riktning.

En av svårigheterna med översättningen är de situationella faktorerna. Om man ser boken som en självhjälpsbok på samhälls nivå kan man inte komma ifrån att det är Argentinas specifika problem som diskuteras. Om vi föreställer oss en svensk målgrupp i en hypotetisk översättningssituation skulle syftet antagligen vara mer informativt än imperativt. En svensk läsare skulle förmodligen vara nyfiken på det argentinska samhället, den ”argentinska folksjälen” och vilja läsa om Argentinas position i världen och i Latinamerika utifrån ett argentinskt perspektiv. För att värna om det argentinska perspektivet är det trots allt meningsfullt att överföra även den expressiva och den imperativa funktionen, för att dessa ger den svenska läsaren en mer komplex bild än om man skulle skala bort dessa delar och fokusera enbart på den informativa funktionen. Den personliga, subjektiva och humoristiska stilen är viktig att bevara för argumentationens skull, men framför allt för att bevara det argentinska perspektivet och förmedla en så rättvisande och mångfacetterad bild som möjligt av landet och dess folk. Även om jag har haft en överordnad funktionell strategi har jag

alltså även använt mig av en imitativ strategi där jag har funnit det behövt. I vissa fall har det gällt öppna formuleringar och för att bevara samma tolkningsutrymme som funnits i källtexten. I andra fall har det varit för att bevara tonen; helt enkelt för att mycket information skulle gå förlorad annars. Trots att boken är facklitterär och funktionell strategi är den vanligaste för fackspråkliga texter (Lundquist 2007:37) finner jag alltså att imitativ strategi på vissa håll är motiverat.

Fotnoter visade sig vara ett smidigt sätt att skilja författarens och översättarens röster åt. Utan dem hade översättningen blivit mer av en bearbetning, eftersom författarnärvaron är så stark i källtexten.

4. Fördjupning

I detta avsnitt presenterar jag på vilka sätt jag har infogat förtydliganden och extra information på målspråket. Avsnittet inleds med en kortare diskussion om användandet av fotnoter till förklarande tillägg och därefter presenteras hur jag har lagt till information i min översättning. Det är dels genom korta tillägg i texten, men också genom fotnoter. Delen med exemplen från översättningen är uppdelade efter de som är motiverade utifrån funktionell strategi och de som är motiverade av imitativ strategi. De imitativa exemplen har jag valt att använda mig av för att bättre kunna bevara det argentinska perspektivet och för att kunna återge kapitlets tema (hur argentinare ser på sig själva och upplevs av andra) mer målade och detaljerat.

4.1. Fotnoters vara eller icke vara

Som nämnt i 3. Överväganden inför översättningen fann jag att fotnoter var den smidigaste lösningen för att hålla isär författarens röst från översättarens. Inom översättningsteorin har bland andra Herman, Schiavis och Malmkjær skrivit om hur översättaren på olika sätt påverkar måltextern genom sin närvaro. Munday (2007:14) skriver:

Such a presence may be evident, in the case of translator footnotes and prefaces, but most commonly it will be realized in the words of the translated text that, by many, will be read in isolation and judged as the unmediated words of the ST author.

Översättarens röst kan alltså vara helt subtil, genom att t.ex. målspråksanpassningar har lett till en mindre stilförändring av texten, och därmed gå de flesta läsare förbi. Andra gånger, som vid användandet av förklarande fotnoter, framträder översättarens röst omisskännligt. Gullin (1998:13) skriver att hon tror att många läsare gärna bortser ifrån att det vid en översättning har tillkommit en röst i texten. Det kan vara en anledning till att många uppfattar förklarande fotnoter som något som helst bör undvikas. Gullin skriver om skönlitterär översättning och toleransen för fotnoter torde vara lägre inom skönlitteratur, eftersom de riskerar att bryta fiktionen. Jens Nordenhök, en skönlitterär översättare som har översatt bland annat *Don Quijote* och flera verk av Mario Vargas Llosa till svenska, ”säger sig vara helt emot fotnoter. De förklaringar som behövs ska vävas in i texten, tycker han” (Enkvist 1990:188).

En ytterligare orsak till fotnoters impopularitet är förstås att de mer eller mindre kan tvinga läsaren till avbrott i läsningen, vilket kan upplevas som ett störningsmoment. Samtidigt ger de också möjlighet till förklaringar som kan berika läsoplevelsen. Peter Englund valde i 1916. *Stridens skönhet och sorg* att använda fotnoter, vilket enligt recensenten Anders Q Björkman (2015) fördjupade läsningen.

Inom forskning kring skönlitterär översättning skiljer man mellan författarens röst (som kan beskrivas som författarens stil eller ton) och berättarens röst. Hellspång & Ledin, vars analysmodell är anpassad för brukstext, skriver också om olika röster i texten, men använder sig istället av termer som författarperspektiv och författarnärvaro. Källtexten är som konstaterat i källtextanalysen subjektiv och skriven med ett tydligt författarperspektiv och det är möjligt att det bidrar till att försvåra infogandet av tillägg direkt i texten. Översättaren tar vid måltextskrivandet över författarens text-jag och det bör förstås inte vara något som läsaren lägger märke till.

4.2. Pragmatiska kompletteringar

Som påpekat i 3. Överväganden inför översättningen är det framför allt pragmatiska kompletteringar som behöver göras i måltexten. Dessa har gjorts på olika sätt som jag kommer att presentera nedan.

Många tillägg har jag kunnat göra direkt i brödtexten genom korta förklarande uttryck, som till exempel:

...los años inmediatamente posteriores a 1810...

... närmaste åren efter att **självständighetskampen inleddes** 1810... (R. 369-370.)

...Brasil desde Juscelino Kubitschek en adelante...

...Brasilien från Juscelino Kubitscheks **presidenttid 1956-1961** och framåt... (R. 551-552.)

Yaciretá fue una respuesta argentina, mucho menor en capacidad, a la iniciativa de Brasil en Itaipú.

Vattenkraftverket i Yaciretá-dammen var argentinas svar på Brasiliens **vattenkraftverk i Itaipú-dammen** – och med mindre kapacitet. (R. 557-561.)

...bastaría con recordar las interpretaciones que Moctezuma hacía de la llegada de Cortés a México.

... räcker det med att påminna om hur **aztekernas härskare** Moctezuma tolkade den **spanske erövraren** Cortés ankomst till Mexiko. (R. 845-846.)

...el hijo de la señora que celebraba escribió *Los pichiciegos*.

... sonen till kvinnan som firade båtnyheten skrev den **krigskritiska romanen** *Los Pichiciegos*. (R. 962-964.)

I flera andra fall har den nödvändiga tilläggsinformationerna varit så omfattande att jag har använt mig av fotnoter, totalt 10 stycken. Fyra av dem har jag utnyttjat för att kunna vara mer imitativ än jag kunnat vara utan förklarande fotnoter och dem kommer jag att behandla i avsnitt 4.4. De sex fotnoterna med funktionell funktion kommer att behandlas nedan. Fotnoterna handlar om historiska och aktuella händelser, eller kulturella referenser, som rör antingen Argentina eller Latinamerika och som nämns utan förklaring i källtexten, eftersom det hör till allmänbildning att känna till dem i källspråkskontexten.

Den första funktionella fotnoten handlar om Majrevolutionen, vilken nämns på följande sätt i källtexten respektive måltexten:

Las ciudades de aquel virreinato, creado poco más de tres décadas antes de la Revolución de Mayo, no estaban destinadas a formar una nación.

... städerna i vicekungadömet var inte ödesbestämda att bilda en gemensam nation. Vicekungadömet grundades först omkring tre årtionden före Majrevolutionen **1810**. (R. 389.)

I fotnoten förklarar jag att Majrevolutionen utgjorde inledningen till Argentinas frihetskrig och att den ledde till att vicekungen avsattes. Utöver fotnoten har jag även lagt till årtalet i måltexten för att underlätta för den nya mottagaren. En svensk läsare kan inte förväntas känna till Majrevolutionen och det är svårt att få in en förklaring utan att översättarens röst lyser igenom.

Den andra handlar om Trippelallianskriget, som nämns som en av flera bortglömda orsaker till Paraguays och Argentinas olika grader av utveckling. Fotnoten lyder:

Sydamerikas blodigaste krig som utspelade sig 1864-1870 mellan Paraguay och Trippelalliansen Argentina, Brasilien och Uruguay som bl.a. ledde till att Paraguay förlorade nästan hela sin manliga befolkning. (R. 452.)

De två första fotnoterna är alltså historiska händelser som behöver sammanfattas för en svensk läsare. Jag gjorde bedömningen att fotnoter var det tydligaste och enklaste sättet att förklara dessa historiska begrepp.

Den tredje funktionella fotnoten handlar om ett pappersbruk (Botnia) som orsakat en politisk konflikt mellan Argentina och Uruguay, för att det ligger i Uruguay-floden nära Argentinas gräns. Här är det alltså fråga om en aktuell politisk händelse. Även om svenskar eventuellt kan ha läst någon nyhet om detta pappersbruk så behövs en påminnelse för att friska upp minnet. I Argentina och Uruguay har det varit ett viktigt inslag i samhällsdebatten under flera år. Därför fungerar det i källtexten att bara nämna ”pappersbruk”, och läsarna kommer att inferera Botnia och konflikten. I samma mening som pappersbruket nämns har jag även valt att göra en semantisk utelämnning (Ingo 2007:124), för att det hade blivit för omständligt att reda ut på vilka sätt Artigas (en uruguayansk nationalhjälte från frihetskrigstiden) påverkat relationerna mellan Argentina och Uruguay.

El punto es que esa percepción, heredera del período colonial, pretende hacer *como si* no hubieran sucedido una multitud de procesos históricos –**que datan de la época de Artigas y la guerra de 1826 y llegan hasta el siglo XX**, involucrando cuestiones que van desde el fútbol hasta las pasteras–.

Poängen är att genom att se Uruguay som en argentinsk provins bortser vi från en mängd historiska processer – från **frihetskrigstiden på 1820-talet och framåt** och som rör ämnet så skilda som fotboll och pappersbruk. (R. 673-678.)

Meningsfragmentet där vi finner den fjärde funktionella fotnoten är dunkelt uttryckt i källtexten, och därför har jag valt att översätta ordagrant för att undvika att ändra betydelsen. Jag är osäker på vad författaren vill ha sagt med den fetmarkerade

formuleringen, men det är uppenbart att han refererar till AMIA-attentatet, ett terrorattentat mot ett judiskt center i Buenos Aires 1994, och därför skriver jag det i fotnoten.

Así, encontraremos que la política se entremezcla con la ficción en momentos clave de la historia reciente de varios países centrales: empresarios televisivos convertidos en autoridades políticas, **“enemigos internos” que son acusados de colocar bombas que hacen estallar terroristas extranjeros, entre tantos ejemplos.**

På så vis kan vi se att fiktion blandas in i politiken för att beskriva avgörande händelser i vår nutidshistoria. Vi har såväl TV-företagare som blir politiska auktoriteter som **”interna fiender” som stödjer utländska terrorister och så vidare.** (R. 865-871.)

Den femte funktionella fotnoten är från stycket om kriget på Malvinerna och handlar om ”los desaparecidos” (”de försvunna”), alltså de som blev bortförda och mördade utan att deras kroppar återfanns under diktaturen 1976-1983. Jag har valt att kursivera uttrycket och att förklara dess innebörd i fotnoten. I samma mening nämns *las Madres de la Plaza de Mayo*, som jag har låtit stå på spanska i kursiv. Detta begrepp skulle, åtminstone om det inte stod i anslutning till *de försvunna*, också behöva förklaras, men jag bedömer att fotnoten om *de försvunna* kan hjälpa till att klargöra även detta. I meningen nedan har jag även en semantisk explicitering (båtnyheten) och ett pragmatiskt tillägg (krigskritiska romanen), som nämns i fördjupningens inledning.

Puede decirse que entonces efectivamente la sociedad vivía dentro del mito. Claro que no todos, porque la Madres de Plaza de Mayo decían “las Malvinas son argentinas, los desaparecidos también”, hubo políticos que no se “subieron” a la guerra y el hijo de la señora que celebraba escribió *Los pichiciegos*.

Man kan helt klart säga att landet levde i mytbubblan under den perioden. Inte alla förstås, för *las Madres de la Plaza de Mayo* sa ”Malvinerna är Argentinas, men det är *de försvunna* också”. Det fanns också politiker som inte lät sig ryckas med och sonen till kvinnan som firade båtnyheten skrev den krigskritiska romanen *Los Pichiciegos*. (R. 956-964.)

Den sista funktionella fotnoten är en förklaring till en låttitel som omnämns och diskuteras i avsnittet som jag har översatt till ”Maxad argentinskhet” (i källtexten har avsnittet låttitelns namn: *La argentinidad al palo*). Fotnoten lyder:

Al palo betyder ”(uppskruvad) till max” t.ex. om musikvolym, men det används i Argentina även som slang för erektion (grundbetydelsen för *palo* är käpp, pinne, påle).

Grimson skriver om låten för att den representerar en ironisk självkritik av arrogansen och han ser den därför som ett ”positivt inslag i samhällsdebatten” (r. 1115). Några rader ur låten citeras i källtexten och därefter ges följande förklaring:

Det rör sig om en lista över våra fantastiska ”uppfinningar”, vad som utmärker oss i ett internationellt perspektiv, och som **genom sitt pikanta uttryck visar hur nära arrogansen hör ihop med maskulinitet**. (R. 1089-1093.)

Baserat på förklaringen valde jag dels att behålla de spanska orden på vissa av ”uppfinnarna”, nämligen *dulce de leche* (en slags kolasås) och *alfajores* (en slags kaka) och dels att förklara låttiteln i en fotnot. Den fetmarkerade delen av förklaringen av låtcitatet blir obegriplig utan en förklarande fotnot. Däremot bedömde jag låtens budskap som tillräckligt tydligt även om inte alla ”uppfinningar” förklarades. En del av ironin går förlorad genom att inte förklara att det bland annat är kolasås och kakor som argentinare gör anspråk på att ha upfunnit, men det finns fler liknande exempel, som ”sodavatten”, ”6-0 matchen mot Peru” och *alpargatas*-tofflor. Att jag inte valde ett förklarande tillägg för *dulce de leche* och *alfajores* (på motsvarande sätt som för *alpargatas*) var att det var svårt att hitta ett ord som faktiskt skulle lyckas förtydliga. Mat kräver ofta en utförligare beskrivning.

4.3. Pragmatiska förtydliganden

Utöver de korta tilläggen och fotnoterna har jag i ett stycke med många historiska referenser fått göra en fri översättning för att det överhuvudtaget ska bli begripligt på målspråket. För att visa det har jag i jämförelsen nedan med min första översättningsversion. I den bearbetade översättningen har jag dels tänkt på att bevara perspektivet från KT: ”att det ur två kolonialmakter ... har uppstått tio länder”, och dels omformulerat andra meningarna för att konkretisera och förtydliga.

Cuando uno observa el mapa actual de América del Sur, por no decir América Latina, resulta sorprendente cómo, a partir de dos poderes coloniales (España y Portugal), han surgido diez países. Las explicaciones tradicionales señalan especialmente la existencia de tres virreinos o administraciones coloniales que estructuraron la vida independista.

När man tittar på en nutida karta över Sydamerika, för att inte säga Latinamerika, tycks det förvånande att tio länder har uppstått ur två kolonialmakter (Spanien och Portugal). De traditionella förklaringarna pekar framförallt på tre vicekungadömen eller koloniala administrationer som ledde mot självständighet. Men i själva verket fanns det fler historiska skeenden som komplicerade till situationen.

När man tittar på en nutida karta över Sydamerika, för att inte blanda in hela in Latinamerika, tycks det förvånande att det ur två kolonialmakter (Spanien och Portugal) har uppstått tio länder. Förvånningen beror på den vanliga och förenklade beskrivningen av ländernas väg mot självständighet: att steget mellan erövring och självständighet var de tre vicekungadömen (Rio de La Plata, Peru och Nya Granada). Men i själva verket fanns det flera historiska skeenden som komplicerade situationen. (R. 356-368.)

Exemplet nedan är taget från samma stycke. Här nämns flera historiska händelser i förbifarten i samma mening. Jag har valt att stycka upp i informationen i tre meningar. Den andra händelsen förklaras närmare och den tredje har jag tolkat och uttryckt mer konkret.

La rápida autonomía de Asunción, **las tensiones con la banda Oriental, las disímiles perspectivas respecto de Chile** son interpretadas, desde la historia y la geografía nacionalistas, como obstáculos que imposibilitaron el cumplimiento de un destino. Ese destino era una Argentina tan vasta como el Virreinato del Río de la Plata, que llegaba incluso hasta el Alto Perú.

Asuncións snabba självständighet är en av dem. En annan är **Cisplatinska kriget som utspelades mellan Río de la Platas förenade provinser och Brasilien och som ledde till bildandet av Uruguay**. En tredje är **landsgränskonflikterna med Chile**. Enligt nationalistiska historiker var det alltså Argentinas öde att förbli lika stort som Vicekungadömet Río de la Plata och sträcka sig ända upp till *el Alto Peru* (Övre Peru). (R. 374-379.)

En ordagrann översättning av den första fetmarkerade delen av källtexten skulle se ut på följande sätt: "... spänningarna med *la banda Oriental*/Östra remsan". Den andra fetmarkerade delen skulle ordagrant översättas till "... de skilda uppfattningarna med Chile".

4.4. Fotnoter med imitativ funktion

Som tidigare nämnts har jag alltså valt att använda mig av ytterligare fyra fotnoter som snarare har imitativ än funktionell funktion. Den första av dessa handlar om en kulturell referens till sången *El arriero va* av den kände argentinske folkmusikern Atahualpa Yupanqui:

Hay algunos muy humildes y otros que *se la han creído*: más penas entre los primeros, más vaquitas entre los engreídos. Será que entre los que viajan al exterior hay más de los segundos que de los primeros, o será que son más notorios.

Det finns väldigt ödmjuka argentinare och så finns det kaxiga: *fler sorger* bland de förstnämnda och *fler kor* bland de sistnämnda. Kanske är det fler av den kaxiga sorten som reser utomlands, eller så märks de bara mer. (R. 13-18.)

Uttrycket är inte solklart på spanska, men det är ännu mer obegripligt på svenska. Om jag skulle ha lyckats skriva en översättning helt utan fotnoter hade jag valt att stryka referensen för enkelhetens skull. Nu valde jag att behålla den för att ge lokalfärg åt texten och som en av flera strategier för att bevara det argentinska perspektivet på texten. I fotnoten står att: "... sångraden som åsyftas lyder: "Sorgerna och korna går längs samma väg. Sorgerna är våra egna, korna är det ej." I sammanhanget får referensen visa på att den ojämna fördelningen av arrogansen har en ekonomisk aspekt. Oavsett om en argentinsk läsare kopplar ihop uttrycket med sången eller inte, så kan hen med lite fantasi förstå att kor i sammanhanget är en metafor för att ha det gott ställt ekonomiskt. En svensk associerar dock definitivt inte kor med pengar. Ett alternativ hade varit att ersätta "kor" med "boskap", men då skulle det passa sämre ihop med sångraden som jag återger i fotnoten. Om hela boken skulle översättas skulle dessutom även denna passage från inledningen (Grimson 2012:22), som till viss del förtydligar referensen, komma med:

El punto es que, parafraseando a Atahualpa Yupanqui, "los mitos son de nosotros, las vaquitas son ajenas". Las penas a las que aludía el cantor seguramente tenían su origen en la relación con el otro, más poderoso. Pero las penas, como los mitos, son de nosotros porque vivimos dentro de ellos.

Poängen är att, för att parafrasera Atahualpa Yupanqui, "myterna är våra egna, korna är det ej". Sorgerna som sångaren talade om stod säkert i relation till *den andre*, mäktigare. Men sorgerna, precis som myterna, är våra för vi lever i dem.

Den andra imitativa fotnoten gäller ordet *porteño* som kommer från ordet puerto (hamn) och är ett slanguttryck för människor från Buenos Aires stad.

Un porteño puede percibir tan cercano culturalmente a un montevideano como a un rosarino.

En *porteño* kan känna sig lika kulturellt nära en person från Montevideo som en från Rosario. (R. 677-680.)

En alternativ och mer funktionell lösning vore att bara skriva ”en person från Buenos Aires”, men genom att behålla det spanska ordet *porteño* bevarar jag det argentinska perspektivet (eftersom att uttrycket ”en person från Buenos Aires” Argentina tolkas som en person från provinsen Buenos Aires och inte staden). Det ger också en svensk läsare ytterligare kulturell kunskap. I resereportage om Buenos Aires brukar ordet *porteño* alltid nämnas (Gustafsson 2008). Det var t.ex. i Buenos Aires hamnområde (La Boca) som tangon växte fram. Det hamnområdet var också ett typiskt bostadsområde för nyanlända invandrare (*conventillos de La Boca*), och många tangotexter handlar om rotlöshet (t.ex. La Violeta av Nicolás Olivari och La Cantina av Cátulo Castillo). Ordet har alltså relevans för att förstå den argentinska kulturen, och därför bedömde jag att det var viktigt att bevara det i översättningen.

I en underrubrik som lyder ”Latinamerika är Macondo” (rad 783) återfinns den tredje imitativa fotnoten. Macondo är en fiktiv by i Gabriel García Márquez litterära värld som framförallt är känd för att *Hundra år av ensamhet* utspelar sig där. Avsnittet i källtexten handlar om synen på Latinamerika som mer influerad av fiktion än andra kontinenter och att latinamerikaner skulle ha särskilt svårt att skilja på verklighet och fiktion. Grimson menar att denna uppfattning är en myt och han argumenterar emot den. I detta fall hade det varit möjligt att utelämna referensen till Macondo och skriva någonting om magisk realism istället. Men *Hundra år av ensamhet* nämns också i avsnittet, direkt efter rubriken och hade blivit obegripligt om jag utelämnat Macondo från den. Min tanke var att genom att behålla och kort förklara begreppet Macondo har den nya målgruppen fått ytterligare kulturspecifik bakgrundskänedom och kommer på så vis kunna göra fler inferenser vid framtida läsning om Latinamerika.

Den sista fotnoten med imitativ funktion är en förklaring till mitt ordval Malvinerna istället för den vanliga svenska benämningen Falklandsöarna (r. 929). Återigen beror valet på att bevara textens argentinska perspektiv. Namnet Falklandsöarna kommer ju ifrån det engelska namnet Falkland Islands. Denna fotnot kan tyckas onödig, eftersom informationen som behöver tilläggas är så kort. Men om jag istället skulle ha skrivit

Falklandsöarna inom parentes skulle min översättarröst bli tydlig direkt i texten. Lika lite som författaren skulle använda det engelska namnet på öarna skulle han förklara varför han använder det argentinska. Därför valde jag att använda en fotnot även till det förtydligandet.

5. Sammanfattning

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka hur en kulturspecifik och argumentativ text med författarnärvaro kan översättas till en ny kulturkontext, samtidigt som textens röster och perspektiv bevaras. Den överordnade strategi jag valde att arbeta efter var funktionell eftersom ett genomgående fokus har varit pragmatiska tillägg. Även om det inte bara var semantiska problem som uppstod under översättningen, var det kring semantiska problem de svåraste övervägningarna uppstod. Till att börja med fick jag ta ställning till vad som skulle förklaras och inte, och därefter på vilket sätt. Att källtextens författare är synlig i texten på olika sätt: genom mentala processer, värdeord, direkt tilltal och genom ett text-vi som omfattar författaren och källtextläsaren, försvårade möjligheten att infoga all information som behövde förklaras för målspråkläsaren direkt i texten. Om all information skulle ha infogats direkt i texten hade det modifierat texten i så hög grad att resultatet hade blivit en bearbetning snarare än en översättning. Genom att använda mig av fotnoter kunde jag bevara författarperspektivet i texten och låta översättarrösten, som i kontexten ofrånkomligen behövde höras uttryckligen, tala utanför texten.

5. Litteraturförteckning

Primärlitteratur:

Grimson Alejandro (2012): *Mitomanías argentinas – cómo hablamos de nosotros mismos*. Buenos Aires: Siglo Veintiuno Editoriales.

Sekundärlitteratur:

Björkman, Q Anders (2015): 1916. Stridens skönhet och sorg: Första världskrigets tredje år i 106 korta kapitel. Sorl från ett krigstrött Europa. Svenska dagbladet.

<http://www.svd.se/sorl-fran-ett-krigstrott-europa> 2016-05-22

Demarchi, Rogelio (2013): Tenemos menos grises que otras culturas. La Voz.

<http://www.lavoz.com.ar/suplementos/temas/%EF%BF%BDtenemosmenos-grises-que-otras-culturas> 2016-04-10

Enkvist, Inger (1991): *Om litterär översättning från spanska*. Stockholm: Almqvist och Wiksell International.

Gullin, Christina (1998): *Översättarens röst*. Eslöv: Sweden Symposion AB.

Gustafsson, Thomas (2008): Buenos Aires mysiga kvarter. Aftonbladet.

<http://www.aftonbladet.se/resa/resmal/sydamerika/argentina/article12031337.ab>
2016-05-09

Ingo, Rune (2007): *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.

Klaudy, Kinga och Baker and Saldanha (red). (2008): *Explicitation*. London: Routledge Encyclopedia of Translation Studies.

Lundquist, Lita (2005): *Oversættelse – problemer og strategier, set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv*. 3 uppl. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

Munday, Jeremy (2007): *Style and Ideology in Translation*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Nielson, James (2016): Habrá que pasar el invierno. Noticias.

<http://noticias.perfil.com/2016/05/01/habra-que-pasar-el-invierno/> 2016-05-21

Palmgren, Lars (2003): Amnesti för militärbrottslingar upphävs. Sveriges Radio.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=273326> 2016-04-15

Palmgren, Lars (2006): Nya åtal efter diktaturen i Argentina. Sveriges Radio.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=885739> 2016-04-15

Real Academia Española (2016): <http://www.rae.es> 2016-05-20

Siglo Veintiuno Editores (2015): <http://www.sigloxxieditores.com.ar/pdfs/catalogo-2015.pdf> 2016-04-15

Sosa Baccarelli, Nicolás: La inmigración italiana y el tango. Todo tango.

<http://www.todotango.com/historias/cronica/397/La-inmigracion-italiana-y-el-tango/>

2016-05-09